

Anna Pieczka

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN, Kraków

DZIEDZICTWO KULTUROWE REGIONU W DZIAŁALNOŚCI MAŁOPOLSKICH BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

BIBLIOTEKI PUBLICZNE JAKO OŚRODKI WIEDZY O REGIONIE

Upowszechnianie wiedzy i kultury stanowi jedno z ważniejszych zadań ustawowych, stawianych polskim bibliotekom publicznym¹. Nabiera ono szczególnego znaczenia w przypadku działań o wydźwięku regionalnym, sprzyjających integracji lokalnych społeczności poprzez umacnianie wśród ich członków poczucia przynależności do określonego obszaru². Przykładem aktywności tego rodzaju jest między innymi zachowywanie i propagowanie dziedzictwa kulturowego danego środowiska, w tym szerzenie wiedzy o jego unikalnej historii i tradycji.

Specyficzne powinności bibliotek publicznych w tym obszarze określiła w 2001 roku Międzynarodowa Federacja Instytucji i Stowarzyszeń Bibliotekarskich IFLA w publikacji *Działalność bibliotek publicznych: standardy IFLA-UNESCO (ang. Public Library Service. IFLA/UNESCO Guidelines for Development)*. Zgodnie z przygotowanymi przez tę organizację wytycznymi, biblioteki publiczne w sposób szczególny powinny dbać o społeczny rozwój miejscowego środowiska oraz kształtowanie i wspieranie tożsamości kulturowej danej społeczności³. Aby móc skutecznie wywiązywać się ze wskazanych dyspozycji, instytucje te powinny aktywnie uczestniczyć w procesie ochrony kultury, historii i tradycji społeczności lokalnej⁴, jak również brać czynny udział w jej promocji, organizując wystawy i prelekcje, publikując materiały o charakterze lokalnym oraz rozwijając różnorodne programy interaktywne, poświęcone sprawom regionu⁵. Funkcjonując

¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach, DzU, 1997, nr 85, poz. 539.

² R. M a l e s a, *Działania biblioteki publicznej na rzecz aktywizacji kulturalnej regionu* [w:] *Biblioteka skarbnicą wiedzy o regionie. Materiały z ogólnopolskiej konferencji, Zamość, 19 maja 2011 r.*, red. D.R. Kawałko, Zamość 2011, s. 24.

³ *Działalność bibliotek publicznych. Wytyczne IFLA/UNESCO*, oprac. zesp. pod przewod. P. Gilla, Warszawa 2002, s. 24.

⁴ Tamże, s. 45.

⁵ Tamże, s. 26–27.

w ten sposób, biblioteki publiczne mają szansę stać się jednymi z ważniejszych ośrodków, obok kościołów, domów kultury, szkół i organizacji pozarządowych, odpowiedzialnych za aktywizację kulturalną lokalnych społeczności⁶.

Do idei bibliotek publicznych jako animatorów społeczno-kulturalnych, upowszechniających wiedzę o regionie, wielokrotnie odwoływano się w bibliologicznym piśmiennictwie naukowym. Obecność analizowanej problematyki odnotowano między innymi w rozważaniach prowadzonych przez Jana Wołosza na łamach pracy *Bibliotekarstwo publiczne wobec zmian i wyzwań* (1999), dotyczących przekształcania tych instytucji w lokalne centra kultury. W publikacji tej, zamieszczonej w materiałach z Ogólnopolskiej Konferencji o temacie *Wojewódzka biblioteka publiczna w zreformowanym systemie administracyjnym – zarządzanie, funkcje, standardy*, autor określił zakres działalności omawianych placówek. Obok takich ich celów, jak: udzielanie lokalnej informacji społeczno-kulturalnej, ukierunkowanie działań na specjalne grupy odbiorców (w tym dzieci, młodzież, bezrobotnych, mniejszości etniczne etc.) i organizowanie wydarzeń kulturalnych, jak wystawy, imprezy okolicznościowe, koncerty oraz spotkania autorskie, J. Wołosz umieścił również podejmowanie aktywności o charakterze promocyjnym, odnoszących się do regionalnej historii, folkloru oraz lokalnych osiągnięć⁷.

Konieczność dostosowania formy działań bibliotecznych do poszczególnych użytkowników postulowała także Renata Malesa w artykule zatytułowanym *Działania biblioteki publicznej na rzecz aktywizacji kulturalnej regionu*. Zwracając uwagę na możliwości wynikające z animacyjnego charakteru realizowanych przez biblioteki publiczne inicjatyw, autorka podkreśliła zdolność tych jednostek do odkrywania zainteresowań i motywacji użytkowników oraz pobudzania drzemiących w nich sił twórczych⁸. Do podstawowych metod i form pracy tego rodzaju R. Malesa zaliczyła wystawy, spotkania autorskie, spotkania z przedstawicielami interesujących zawodów oraz z samorządowcami, giełdy hobbystów, zajęcia plastyczne, konkursy dla dzieci i dorosłych, koncerty grup artystycznych, imprezy literacko-muzyczne oraz święta czytelników⁹, a także – w aspekcie upowszechniania wiedzy o regionie – szeroko rozumiane kultywowanie lokalnych tradycji, ochronę dóbr kultury, publikację wydawniczą z zakresu historii i kultury regionu,

⁶ R. M a l e s a, dz. cyt., s. 25.

⁷ G. P i s k o r z, *Książnica Pomorska to plus dla regionu. Funkcje tradycyjne i rozszerzone biblioteki publicznej* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin 2010, s. 9.

⁸ R. M a l e s a, dz. cyt., s. 27.

⁹ Tamże.

Dziedzictwo kulturowe regionu w działalności małopolskich bibliotek publicznych

tworzenie kolekcji miejscowej sztuki oraz organizowanie i prowadzenie edukacji regionalnej dzieci i młodzieży¹⁰.

Przykłady praktycznej realizacji tych działań odnaleźć można m.in. w pracy zbiorowej *Biblioteka to plus dla regionu*, będącej rezultatem Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy polskich w Książnicy Pomorskiej, zrealizowanej w 2009 roku. Zawarte w tej publikacji analizy, poświęcone związkom bibliotek z regionem, oparto o indywidualne doświadczenia tych instytucji wynikające z uczestnictwa w procesie aktywizacji kulturalnej lokalnych środowisk, bazującej na standardach pracy IFLA-UNESCO¹¹. Praktyki te scharakteryzował m.in. Grzegorz Piskorz w artykule *Książnica Pomorska to plus dla regionu. Funkcje tradycyjne i rozszerzone biblioteki publicznej*, rozróżniając je na dwie grupy, tj. działania o wymiarze kulturalnym (np. prezentacje regionalnych nowości wydawniczych) oraz działania o wymiarze historycznym (w tym międzynarodowe sympozja popularnonaukowe, przedstawiające sylwetki wybitnych szczecinian i Pomorzan oraz cykl o nazwie „Spotkania Regionalne”)¹².

Do pozostałych inicjatyw tego typu, przybliżonych w dalszych artykułach składających się na trzon wspomnianej publikacji, należą m.in. utworzenie Działu Tradycji i Promocji Regionu (Pyrzycka Biblioteka Publiczna), zapoczątkowane dzięki zbiorom lokalnych pamiątek, ofiarowanych bibliotece przez mieszkańców Pyrzyca¹³, konkursy i wystawy o tematyce regionalnej, organizowane m.in. przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Choszcznie¹⁴ oraz aktywności edukacyjne, takie jak lekcje historii i wykłady (Pyrzycka Biblioteka Publiczna)¹⁵, lekcje zasad kultury dawnej epoki (Miejska Biblioteka Publiczna w Sławnie)¹⁶ oraz prelekcje prowadzone w ramach regionalnej ścieżki edukacyjnej (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myśliborzu)¹⁷.

Wzmianki o prowadzonych przez biblioteki działaniach na rzecz upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu pojawiają się także w lokalnych periodykach bibliotekarskich, takich jak „Bibliotekarz

¹⁰ Tamże, s. 25.

¹¹ A. B o r y s o w s k a, *Słowo wstępne* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 4.

¹² G. P i s k o r z, dz. cyt., s. 11.

¹³ M. G i b a l s k i, *Dział Tradycji – Muzeum Regionu Pyrzyckiego w Pyrzyckiej Bibliotece Publicznej* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 17.

¹⁴ H. K l u c z e w s k a, *Kulturotwórcza rola Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Dąbrowskiej w Choszcznie oczami młodzieży* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 68-69.

¹⁵ M. G i b a l s k i, *Dział Tradycji – Muzeum Regionu Pyrzyckiego w Pyrzyckiej Bibliotece Publicznej* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 18.

¹⁶ E. B r o d a, *Miejska Biblioteka Publiczna w Sławnie – lokalne centrum wiedzy o mieście i regionie* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 26.

¹⁷ U. K. W i d e j k o, *Biblioteka to dorosły plus... dziecko* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu...*, s. 90.

Kujawsko-Pomorski" (rubryka *Jak to robią inni: aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu*)¹⁸ i czasopismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej „Bliżej Biblioteki”¹⁹, jak również w publikacjach książkowych poświęconych związkom bibliotek z regionem, w tym m.in. w pracy na temat roli bibliotek w lokalnej przestrzeni informacyjnej, edukacyjnej i kulturalnej²⁰ oraz w materiałach z międzynarodowej konferencji bibliotekarskiej, zatytułowanej „Biblioteki publiczne w służbie regionu”²¹. Prowadzone na łamach tych publikacji rozważania z rzadka mają jednak charakter teoretycznych opracowań, popartych wynikami systematycznie prowadzonych procedur badawczych. W większości stanowią one relację z inicjatyw realizowanych w murach konkretnej biblioteki i jako takie stanowić mają inspirację dla pozostałych placówek, prowadzących (bądź planujących prowadzić) aktywności społeczno-kulturalne, oparte o historię i tradycje regionu.

DZIEDZICTWO KULTUROWE JAKO PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI MAŁOPOLSKICH BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

Zaobserwowana w literaturze przedmiotu „kejsowość”, cechująca stosunek autorów do rozpatrywanej problematyki, stanowiła bezpośredni bodziec do podjęcia badań własnych, służących holistycznemu opisowi działań podejmowanych przez biblioteki publiczne na rzecz upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu. W odróżnieniu od dotychczasowych analiz, prezentujących głównie pojedyncze aktywności społeczno-kulturalne wybranych bibliotek publicznych, w przedstawianych badaniach skoncentrowano się na określeniu generalnego stanu regionalnych działań bibliotecznych, podejmowanych przez jednostki funkcjonujące na terenie woj. małopolskiego. Za główny cel prowadzonych rozważań przyjęto identyfikację sposobów, w jakie biblioteki realizują założenia dotyczące działań propagujących kulturę regionu, uwzględnione w przytoczonych w pierwszej części artykułu standardach IFLA-UNESCO. Przedmiot badań stanowiły wszelkie aktywności biblioteczne służące przybliżaniu użytkownikom dziedzictwa kulturowego regionu, w tym zwłaszcza inicjatywy o charakterze edukacyjnym i promocyjnym. Uwagą objęto formę podejmowanych przez te placówki działań oraz typ odbiorców, do których zostały one adresowane.

¹⁸ *Jak to robią inni. (Aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu)*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski”, 2014, nr 2, s. 117–129.

¹⁹ M. Ś m i e c i Ń s k a, *Wystawa formą promocji informacji o regionie*, „Bliżej biblioteki : pismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej”, 2014, nr 2, s. 5–7.

²⁰ *Rola bibliotek w lokalnej przestrzeni informacyjnej, edukacyjnej i kulturalnej*, red. E. Poniedziałek, Poznań-Konin, 2009, s. 45–50.

²¹ *Biblioteki publiczne w służbie regionu. Międzynarodowa konferencja bibliotekarzy, 24–26 września 2008 : materiały pokonferencyjne*, red. J. Czarnik, Wrocław 2008, 76 s.

Dziedzictwo kulturowe regionu w działalności małopolskich bibliotek publicznych

Nakreślone badania, zrealizowane w kwietniu 2017 roku, przeprowadzono w oparciu o technikę analizy zawartości stron internetowych. Adresy witryn www małopolskich bibliotek publicznych pozyskano z bazy teleadresowej krajowych bibliotek, dostępnej na portalu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich²². W bazie tej przeprowadzono wyszukiwanie zgodne z przyjętymi w badaniach założeniami, dotyczącymi województwa (małopolskie) i typu biblioteki (publiczne). W polu Posiada stronę www wybrano odpowiedź twierdzącą, zawężając listę wyników do małopolskich bibliotek publicznych, prowadzących strony internetowe. Otrzymano 55 rezultatów, które w kolejnym kroku zweryfikowano pod kątem aktualności uzyskanych adresów www. Ostatecznie do badań zakwalifikowano 51 stron internetowych małopolskich bibliotek publicznych.

Dane do badań gromadzono w sposób dwufazowy. W pierwszym etapie – selektywnym – starano się ustalić, czy dana placówka prowadzi działania na rzecz upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu. W tym celu prowadzono szczegółową analizę treści zawartych zarówno na głównej stronie biblioteki, jak i na jej dalszych podstronach. Placówki, które na tym etapie uznano za aktywne w wymiarze regionalnym, poddawano następnie pogłębionym badaniom, mającym dostarczyć szczegółowych odpowiedzi na pytania o formę i adresatów podejmowanych działań. W tej części przeglądano zawartość wybranych działań, na podstawie etapu selektywnego uznanych za najbardziej odpowiadające problematyce badań. Zaliczono do nich takie kategorie tematyczne, jak: aktualności, wydarzenia, oferta, galeria oraz programy. Przegląd prowadzono w sposób kompletny, starając się dotrzeć do wszystkich materiałów, zamieszczonych we wskazanych działach.

Z racji ograniczonych ram pracy, w prowadzonych analizach skupiono się na działalności bibliotek głównych, wyłączając z badania inicjatywy podejmowane przez podlegające im filie (chyba, że o aktywności tychże wspomniano na stronie internetowej biblioteki głównej). Uwagą objęto tylko te działania, których współ- bądź organizatorami były biblioteki publiczne (pominięto wydarzenia rozstrzygane w murach bibliotek, ale organizowane i przeprowadzane przez instytucje innego typu, takie jak szkoły i muzea). Dążąc do zachowania należytej rzetelności badawczej, w realizowanych badaniach postanowiono także uwzględniać tylko te z bibliotecznych inicjatyw, które jednoznacznie określono na stronach www jako regionalne (poświęcone problematyce historii/tradycji/kultury regionu), pomijając formy aktywności społeczno-kulturalnej o niesprecyzowanym zakresie tematycznym, np. spotkania autorskie, lekcje biblioteczne itd.

²² Baza bibliotek – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – ogólnopolski portal bibliotekarski [online], http://www.sbp.pl/o_bibliotekach/baza_bibliotek (dostęp: 22.04.2017).

W efekcie przeprowadzonych badań ustalono, że ponad trzy czwarte z poddanych analizom bibliotek publicznych (n=51) podejmuje działania służące propagowaniu wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu (wykres 1).

Źródło: opracowanie własne

Realizując aktywności tego rodzaju, małopolskie biblioteki publiczne wykorzystują różnorodne formy pracy z użytkownikiem. Do najpowszechniej stosowanych należą wystawy, prezentujące zarówno dorobek artystyczny lokalnych twórców, jak i dzieje regionu, oraz konkursy o tematyce regionalnej, przyjmujące wariant plastyczny, fotograficzny, czytelniczy (konkurs czytania po góralsku, organizowany przez Gminną Bibliotekę Publiczną im. Zofii Solarzowej w Białym Dunajcu), wokalny (konkurs pieśni o regionie), bądź też postać quizów wiedzy. Działania tego typu realizowane są przez niemal połowę badanych placówek (n=40).

Popularną formą propagowania miejscowej kultury są też spotkania biblioteczne z autorami publikującymi prace o tematyce regionalnej oraz z lokalnymi twórcami. Niekiedy w małopolskich bibliotekach publicznych organizowane są również spotkania mieszkańców, dedykowane problematyce lokalnej historii i tradycji. Przykłady takich inicjatyw odnaleziono m.in. w Gminnej Bibliotece Publicznej w Iwkowej (spotkania o nazwie Juzyny), Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna (cykl „Muszyna – Muszynie”) oraz Bibliotece Publicznej w Niepołomicach (cykliczne spotkania poświęcone dziedzictwu Niepołomic). Do interesujących przedsięwzięć o tym charakterze należą również zebrania seniorów, organizowane w celu spisywania przekazywanych przez nich relacji z dawnych wydarzeń, istotnych dla danej miejscowości. Przykładem jednostki aranżującej takie spotkania jest Gminna Biblioteka Publiczna w Brzeźnicy.

Równocześnie jedna czwarta badanych bibliotek upowszechnia wiedzę o regionie w sposób elektroniczny, zamieszczając na swoich stronach

Dziedzictwo kulturowe regionu w działalności małopolskich bibliotek publicznych

internetowych treści pozwalające czytelnikom na samodzielne rozwijanie zainteresowań związanych z dziedzictwem kulturowym lokalnego środowiska. Do materiałów tych należą prezentacje multimedialne (np. „Łabowa na starej fotografii”, przygotowana przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Łabowej), wykazy literatury regionalnej, filmy (stanowiące często rezultat organizowanych przez biblioteki publiczne warsztatów) i krótkie eseje, poświęcone tradycjom danego obszaru (np. dział „Zwyczaje na Podhalu”, utworzony przez Gminną Bibliotekę Publiczną im. Zofii Solarzowej w Białym Dunajcu).

Wspomniane już inicjatywy warsztatowe, podejmowane przez małopolskie biblioteki publiczne, w wymiarze regionalnym odnoszą się najczęściej do aspektów rękodzielniczych (tradycyjny haft, szydełkowanie), plastycznych, scenograficznych (Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Brzesku), filmowych i dokumentalistycznych (Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie).

W poddanych badaniom jednostkach zidentyfikowano także przejawy regionalnej działalności edukacyjnej (najczęściej w postaci lekcji bibliotecznych o regionie bądź o metodach poszukiwania literatury poświęconej zagadnieniom lokalnym) oraz wydawniczej (publikacje dokumentujące dziedzictwo kulturowe danego obszaru, periodyki poświęcone sprawom regionu).

Nieliczne przykłady organizowanych przez małopolskie biblioteki publiczne terenowych gier miejskich, opartych na lokalnej historii, odnaleziono w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Brzesku (cykliczna gra typu quest „Dziedzictwo Goetzów Okocimskich”), Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna (projekt „Na szlaku przygód w Państwie Muszyńskim”), Bibliotece Suskiej (gra „Śladami Czarnego Mačka”), Gminnej Bibliotece Publicznej w Wielkiej Wsi oraz Gminnej Bibliotece Publicznej w Waksmundzie.

Do najrzadszych form upowszechniania wiedzy o miejscowym dziedzictwie kulturowym, stosowanych przez małopolskie biblioteki publiczne, należą lokalne wycieczki oraz wykłady i prelekcje, poświęcone dziejom danego regionu. Organizowane są one jedynie przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Chrzanowie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Pleśnej oraz Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Bochni.

Szczegółowe dane liczbowe, dotyczące skali popularności poszczególnych form animacji społeczno-kulturalnej, stosowanych przez małopolskie biblioteki publiczne w działaniach służących upowszechnianiu wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu, przedstawiono na wykresie 2. Uwzględnione w nim wartości bezwzględne oznaczają liczbę placówek, w których zidentyfikowano daną formę aktywności bibliotecznej, przy założeniu, że $n=40$ (liczba wszystkich bibliotek, uznanych w pierwszym etapie badań za aktywne pod względem regionalnym).

Źródło: opracowanie własne

Omówione wyżej działania małopolskich bibliotek publicznych na rzecz upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu adresowane są do różnych grup odbiorców. Podstawowe kryterium wyróżniające stanowi tutaj wiek czytelników, stąd widoczny podział oferty bibliotecznej na aktywności przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Przedstawione uprzednio formy działalności społeczno-kulturalnej bywają skierowane do wszystkich typów odbiorców, jednak część z nich – jak konkursy i lekcje biblioteczne – jednoznacznie dedykowana jest dzieciom i młodzieży. Do form adresowanych do osób dorosłych należą z kolei wykłady i prelekcje, materiały na stronach internetowych bibliotek oraz regionalna oferta wydawnicza. W przypadku spotkań autorskich i warsztatów, typ odbiorcy zależy od konkretnego przedsięwzięcia, zaś organizowane przez biblioteki publiczne terenowe gry miejskie przeznaczone są często dla całych rodzin.

Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzono, że większość małopolskich bibliotek publicznych wywiązuje się z powinności upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu. Jakość i stopień zaangażowania w organizowanie i prowadzenie inicjatyw tego typu pozostają jednak bardzo zróżnicowane.

Instytucje, których starania o przybliżanie mieszkańcom lokalnej kultury uznano w trakcie badań za wzorcowe, wyróżniają się świadomym podejściem do problematyki regionalnej w bibliotece (zwykle prowadzą na stronie www dział Regionalia) oraz stałą, bogatą ofertą działań animacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców. Do grona placówek silnie zaangażowanych w animację społeczno-kulturalną na rzecz regionu należą:

- Powiatowa i Miejska Biblioteka w Brzesku, organizująca gry miejskie, warsztaty regionalne, konkursy i spotkania autorskie;

Dziedzictwo kulturowe regionu w działalności małopolskich bibliotek publicznych

- Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie, prowadząca warsztaty filmowe i dokumentacyjne, Księgi Multimedialne miejscowości oraz mini uczelnię regionalną o nazwie Wszechnica Chrzanowska;
- Gminna Biblioteka w Brzeźnicy, zamieszczająca wiele materiałów o tematyce regionalnej na swojej stronie internetowej;
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Zofii Solarzowej w Białym Dunajcu, prowadząca lekcje biblioteczne, konkursy, warsztaty, a także działalność wydawniczą, poświęconą tematyce lokalnej.

Omawiając aktywność powyższych instytucji należy zauważyć, że pod względem intensywności prowadzonych działań animacyjnych stanowią one niewielki odsetek poddanych badaniom bibliotek publicznych. Większość z nich koncentruje się bowiem na tradycyjnych sposobach pracy z użytkownikiem (wystawy, konkursy, spotkania), a towarzyszące im zaangażowanie w implementację wielu nowatorskich form upowszechniania wiedzy o regionie jest niewielkie. Sytuację tę dobrze ilustrują dane przedstawione na wykresie drugim, potwierdzające, że znaczna część uwzględnionych w badaniach metod propagowania lokalnej kultury stosowana jest przez mniej niż jedną czwartą małopolskich bibliotek publicznych. Mimo iż inicjatywy tego typu skierowane są nie tylko do dzieci i młodzieży, lecz również do użytkowników dorosłych, w praktyce odbiorcami tych działań są przede wszystkim uczniowie oraz seniorzy. Osoby pracujące wydają się uczestniczyć w rozpatrywanych działaniach w sposób marginalny, a biblioteczny potencjał, dotyczący możliwości włączania tej grupy w organizowane inicjatywy, pozostaje w znacznym stopniu niewykorzystany.

PODSUMOWANIE

Zidentyfikowane w wyniku prowadzonych analiz własnych dysproporcje w podejściu małopolskich bibliotek publicznych do działań służących upowszechnianiu wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym stanowią jedynie przyczynek do dalszych badań w zakresie tej problematyki, zarówno na stopniu lokalnym, jak i narodowym. Sformułowane dotychczas wnioski, dotyczące wyraźnych tendencji do bazowania na tradycyjnych formach pracy z użytkownikiem (zwłaszcza z odbiorcą młodym) przy jednoczesnym dystansowaniu się do metod nieszablonowych, wymagają dalszej weryfikacji, obejmującej badania terenowe z udziałem pracowników małopolskich bibliotek nieposiadających stron internetowych. W kontekście zrealizowanych badań równie istotne wydaje się zagadnienie potrzeb informacyjnych i oczekiwań użytkowników bibliotek publicznych w zakresie upowszechniania lokalnej historii i tradycji. Zagadnienia te stanowią istotne obszary badawcze, warte eksplorowania w przyszłości.

BIBLIOGRAFIA

- Baza bibliotek – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Ogólnopolski portal bibliotekarski [online], http://www.sbp.pl/o_bibliotekach/baza_bibliotek (dostęp: 22.04.2017)
- Biblioteki publiczne w służbie regionu. Międzynarodowa konferencja bibliotekarzy, 24–26 września 2008. Materiały pokonferencyjne*, red. J. Czarnik, Wrocław, 2008
- A. Borysowska, *Słowo wstępne* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010
- E. Broda, *Miejska Biblioteka Publiczna w Stawnie – lokalne centrum wiedzy o mieście i regionie* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010
- Działalność bibliotek publicznych. Wytyczne IFLA/UNESCO*, red. M. Kisilowska, Warszawa, 2002
- M. Gibalski, *Dział Tradycji – Muzeum Regionu Pyrzyckiego w Pyrzyckiej Bibliotece Publicznej* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010
- Jak to robią inni. (Aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu)*, „Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski”, 2014, nr 2
- H. Kluczevska, *Kulturotwórcza rola Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Dąbrowskiej w Choszczynie oczami młodzieży* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010
- R. Malesa, *Działania biblioteki publicznej na rzecz aktywizacji kulturalnej regionu* [w:] *Biblioteka skarbnicą wiedzy o regionie. Materiały z ogólnopolskiej konferencji, Zamość, 19 maja 2011 r.*, red. D.R. Kawałko, Zamość, 2011
- G. Piskorz, *Książnica Pomorska to plus dla regionu. Funkcje tradycyjne i rozszerzone biblioteki publicznej* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010
- Rola bibliotek w lokalnej przestrzeni informacyjnej, edukacyjnej i kulturalnej*, red. E. Poniedziałek, Poznań-Konin, 2009
- M. Śmiecińska, *Wystawa formą promocji informacji o regionie*, „Blżej Biblioteki : pismo bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej”, 2014, nr 2
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach*, DzU, 1997, nr 85, poz. 539
- U.K. Widejko, *Biblioteka to dorosły plus... dziecko* [w:] *Biblioteka to plus dla regionu. Materiały z Sesji Oddziału Szczecińskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Książnicy Pomorskiej, Szczecin, 14 maja 2009 r.*, red. A. Borysowska, Szczecin, 2010

SUMMARY

Anna Pieczka

CULTURAL HERITAGE OF THE REGION IN ACTIVITIES
OF THE PUBLIC LIBRARIES OF MAŁOPOLSKA

According to the statutory acts, one of the most essential duties of public libraries is to promulgate knowledge and culture. In the case of popularizing local history and tradition this task is especially important for not only enhance a sense of local identity among social community members but also integrate a library and its surroundings. The presented research shows activities of the public libraries of the Małopolska region. The main aim of the study is to identify ways the libraries realize assumptions of the regional culture popularization.

KEY WORDS: PUBLIC LIBRARIES – CULTURAL HERITAGE – MAŁOPOLSKA

Anna Pieczka – e-mail: annapieczka@up.krakow.pl

